

Ελληνική Εταιρεία Διαχείρισης Κρίσεων στον τομέα Υγείας

Διαχείριση Κρίσεων στον Τομέα της Υγείας
13-15 Νοεμβρίου 2015, Ξενοδοχείο Divani Caravel

Διαχείριση Διατροφικής Κρίσης & Επισιτιστικής Ανασφάλειας

Αθηνά Λινού, MD, MPH, PhD

Καθηγήτρια Ιατρικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών
Διευθύντρια του Εργαστηρίου Υγιεινής, Επιδημιολογίας και Ιατρικής
Στατιστικής

Πρόεδρος Ινστιτούτου Προληπτικής Περιβαλλοντικής και Εργασιακής
Ιατρικής, Prolepsis

Διατροφική κρίση & επισιτιστική ανασφάλεια

Έλλειψη επαρκούς ή και κατάλληλης τροφής

Οξύ φαινόμενο, συνήθως αποτέλεσμα:

- Φυσικής καταστροφής
- Προκλητής καταστροφής

Χρόνιο φαινόμενο, συνήθως αποτέλεσμα:

- Χρόνιας κοινωνικοοικονομικής έκπτωσης

Επιλεκτική επίδραση σε υποομάδες πληθυσμού

Υπάρχει πρόβλημα καταλληλότητας τροφής;
Σποραδικά φαινόμενα διατροφικών σκανδάλων

Μηχανισμός προστασίας;

- ΕΦΕΤ
- Σώμα Επιθεωρητών Υπηρεσιών Υγείας και Πρόνοιας

Ανεπαρκής – Ασαφής διατροφική πολιτική

Ἡ Ελλάδα αντιμετωπίζει διατροφική κρίση;

Αν ναι, είναι η χώρα σε θέση να ανταποκριθεί στην κρίση;

Υπάρχει πρόβλημα επάρκειας τροφής;

Δημοσιεύματα 2011

Περιστατικά λιποθυμιών σε σχολεία

Τα παιδιά μας λιποθυμούν στα σχολεία από την ασιτία το 2011!

Μαύρες μέρες ζει μια χώρα που δεν μπορεί να εξασφαλίσει ότι οι μαθητές της δε θα λιποθυμούν στο σχολείο από την πείνα. Τέτοιες μέρες ζούμε στην Ελλάδα του 2011 και του μνημονίου και μάλιστα στο Ηράκλειο, καθώς 13χρονος μαθητής της Α΄ Γυμνασίου έπεσε λιπόθυμος μπροστά στα έντρομα και έκπληκτα βλέμματα των καθηγητών και των συμμαθητών του.

ATHENS PRESS™

Τα παιδιά μας λιποθυμούν στα σχολεία από την ασιτία το 2011

Μετά την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, λοιπόν, οι "μέρες της πείνας" έχουν έρθει και στην Κρήτη. Η χθεσινή αποκάλυψη, για παιδί που λιποθύμησε στο σχολείο του, σκάρει την κοινή γνώμη του νησιού.. Το απίστευτο αυτό κρούσμα παρουσιάστηκε σε σχολικό συγκρότημα των δυτικών συνοικιών στο Ηράκλειο και δε φαίνεται να είναι το μόνο, αφού ολοένα και περισσότερες οικογένειες μένουν χωρίς δουλειά και αδυνατούν να εξασφαλίσουν ακόμα και το καθημερινό κολατσιό του σχολείου για τα παιδιά τους!

Δημοσιεύματα 2011

Περιστατικά λιποθυμιών σε σχολεία

Στην Ελλάδα της κρίσης οι μαθητές δεν χάνουν τις αισθήσεις τους από την αγωνία λόγω διαγωνίσματος και οι δάσκαλοι ψάχνουν τη λύση σε ένα πρόβλημα που γίνεται ολοένα και πιο έντονο, μέσω των προγραμμάτων σχολικών συσσιτίων

«Υπάρχουν παιδιά που λιποθυμούν από την πείνα»

Γιάννης Δεβετζόγλου | ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ: 18/02/2015 08:00 |

Μου αρέσει! < 35 | G+ | 0 | Tweet < 2 | Share < 15 | | | | | |

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΑΚΟΜΗ

Ενάντια στον υποσιτισμό και στην κακή διατροφή

«Μαθητής είχε να φάει δύο ημέρες»

«Υπάρχουν παιδιά που λιποθυμούν από την πείνα. Οι δάσκαλοι, όσο μπορούμε, έχουμε την ανθρωπιά με προσωπικά έξοδα να αγοράζουμε το φαγητό τους. Ωστόσο, μερικοί μαθητές ντρέπονται και δεν λένε καν ότι δεν έχουν φάει, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να συγκεντρωθούν και να παρακολουθήσουν το μάθημα». Ο Θανάσης Γούναρης, διευθυντής του 165ου Δημοτικού Σχολείου Αθήνας στα Πατήσια, περιγράφει μια κατάσταση που αποτελεί πλέον καθημερινότητα σε

εκατοντάδες σχολεία στην Ελλάδα της κρίσης.

TA NEA.gr

Δημοσιεύματα 2011

Περιστατικά λιποθυμιών σε σχολεία

NEWSBOMB

Λιποθυμούν παιδιά στα σχολεία
λόγω ασιτίας

The New York Times

More Children in Greece Are Going Hungry

By LIZ ALDERMAN APRIL 17, 2013

Michalis Petrakis, who is jobless and whose son Pantelis has been going to school hungry, shows his nearly empty refrigerator. Angelos Tzortzinis for The International Herald Tribune

 Email

 Share

 Tweet

ATHENS — As an elementary school principal, Leonidas Nikas is used to seeing children play, laugh and dream about the future. But recently he has seen something altogether different, something he thought was impossible in Greece: children picking through school trash cans for food; needy youngsters asking playmates for leftovers; and an 11-year-old boy, Pantelis Petrakis, bent over with hunger pains.

Είναι δυνατόν;

Ποιοι πλήττονται;

Μεταβολές 2009-2014

- Διάμεσο οικογενειακό εισόδημα **-33%**
- **22%** του πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας (ατομικό εισόδημα κάτω από 380€)
- Με κριτήριο τα εισοδήματα του 2009: το **48%** (από 19%) είναι κάτω από το όριο της φτώχειας (ατομικό εισόδημα κάτω από 570€)

Η Ανάγκη των Παιδιών σε αριθμούς

Εκτιμώμενος αριθμός μαθητών κάτω
από το όριο της φτώχειας (2014):

452.000

Εκτιμώμενος αριθμός μαθητών σε σχολεία
με ιδιαίτερα υψηλή επισιτιστική ανασφάλεια
(άνω του 55%):

222.000

Αριθμός μαθητών σε σχολεία που έχουν
υποβάλει αίτηση συμμετοχής στο
Πρόγραμμα ΔΙΑΤΡΟΦΗ:

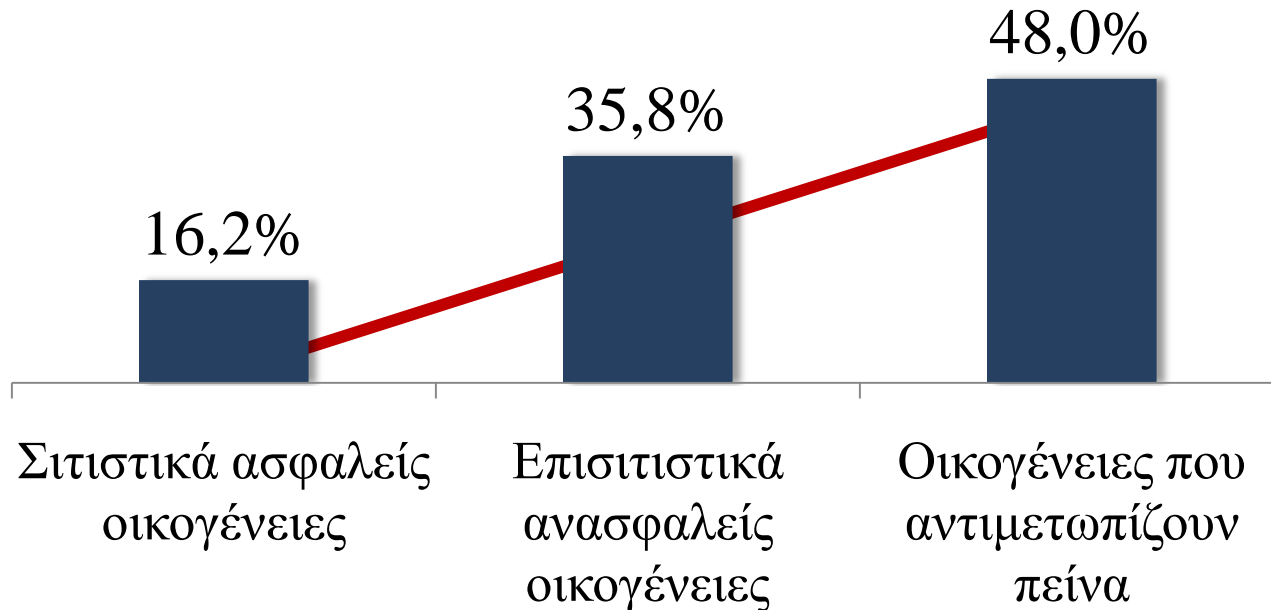
256.000

Σχέση επισιτιστικής ανασφάλειας και ανεργίας

Οικογένειες όπου και οι 2 γονείς δεν εργάζονται

Κοινωνικοοικονομική κατάσταση & ποιότητα τροφής

Public Health Nutrition: page 1 of 9

doi:10.1017/S136898001500110X

Socio-economic and lifestyle parameters associated with diet quality of children and adolescents using classification and regression tree analysis: the DIATROFI study

Mary Yannakoulia^{1,2,*}, Anastasia Lykou¹, Christina Maria Kastorini¹, Eirini Saranti Papasaranti¹, Athanassios Petralias^{1,3}, Afroditi Veloudaki¹ and Athena Linos^{1,4,*} on behalf of the DIATROFI Program Research Team

¹Institute of Preventive Medicine Environmental and Occupational Health, Athens, Greece: ²Department of Nutrition and Dietetics, Harokopio University, Athens, Greece: ³Department of Statistics, Athens University of Economics and Business, Athens, Greece: ⁴Department of Hygiene, Epidemiology and Medical Statistics, Medical School, National and Kapodistrian University of Athens, 75 Mikras Asias Street, Athens 11527, Greece

Submitted 23 July 2014: Final revision received 7 January 2015: Accepted 20 February 2015

Σχολικά Προγράμματα Σίτισης & Επισιτιστική Ανασφάλεια

The impact of a school food aid program on household food insecurity

Authors:

Petralias Athanassios PhD¹⁻³, Papadimitriou Eleni MD PhD¹⁻², Riza Elena PhD²,
Karagas R Margaret PhD⁴⁻⁵, Zagouras Alexia BA⁶, Linos Athena MD MPH PhD¹⁻² on
behalf of the DIATROFI Program Research Team

	Food insecurity with hunger	
	N (% by category)	p-value*
Region		
Attica	2693 (27.1)	<0.001
Thessaloniki	415 (22.0)	
Rest of Greece	511 (31.4)	

Paternal country of birth				Maternal country of birth			
Greece	7923 (66.3)	1858 (23.5)	<0.0 01	Greece	7572 (63.0)	1813 (23.9)	<0. 001
Other	4033 (33.7)	1177 (29.2)		Other	4456 (37.0)	1314 (29.5)	

Paternal Education		
Not completed elementary	147 (73.1)	<0.001
Elementary	796 (45.7)	
Middle school	748 (28.3)	
High school	975 (21.0)	
Tertiary education	492 (16.0)	

Maternal Education		
Not completed elementary	180 (62.9)	<0.001
Elementary	666 (52.9)	
Middle school	784 (32.7)	
High school	1080 (22.0)	
Tertiary education	602 (16.1)	

Paternal Employment		
Full time employment	818 (17.9)	<0.001
Part time employment	347 (29.9)	
Self-employed	327 (14.5)	
Unemployed	1324 (43.6)	
Retired	95 (27.4)	
Housework	10 (33.3)	

Maternal Employment		
Full time employment	490 (16.5)	<0.001
Part time employment	340 (28.0)	
Self-employed	99 (12.6)	
Unemployed	1221 (38.3)	
Retired	32 (25.8)	
Housewife	1001 (25.5)	

Υπάρχουν μηχανισμοί προστασίας άμυνας;

Ποιότητα

Η μόνη μορφή παροχής τροφής στο σχολείο
Αγορά τροφίμων από κυλικείο (όπου υπάρχει
κυλικείο)

Καθορισμός ποιότητας βάσει εγκυκλίου
➤ Ανεπαρκής (μάλλον απών) έλεγχος

Επάρκεια (1)

- Κρατικός Εθνικός Σχεδιασμός;
  - Απουσία χώρων φύλαξης & κατανάλωσης τροφής σε όλα τα σχολεία της χώρας
  - Πλήρης απουσία κονδυλίων για την κάλυψη της ανάγκης
- Ευκαιριακές υποσχέσεις που μέχρι στιγμής ουδέποτε υλοποιήθηκαν

Επάρκεια (2)

- Ιδιωτικοί φορείς
  - Εκκλησία της Ελλάδος
  - Ένωση Ελλήνων Εφοπλιστών
  - Κοινωνικά παντοπωλεία
  - Συσσίτια Δήμων

Εξαιρετικές προσπάθειες για κάλυψη ποσοτικής ανάγκης
– απουσία προσέγγισης της καταλληλότητας της τροφής

Επάρκεια (3)

- Ιδιωτικοί φορείς – χορηγοί
  - Πρόγραμμα ΔΙΑΤΡΟΦΗ

Έναρξη: 2012 – 5^ο συνεχές σχολικό έτος (2015 – 2016)

 > 11.000.000 γεύματα > 150 εκπαιδευτικές δράσεις

 > 75.000 μαθητές > 450 σχολεία

Φρέσκο
φρούτο

Σάντουιτς,
πίτα ή
άλλο
αρτοσκεύα
-σμα

Γάλα ή
γιαούρτι
με μέλι

Δημοσιεύματα για το Πρόγραμμα ΔΙΑΤΡΟΦΗ

ΤΟ ΒΗΜΑ

Συσσίτια με χαμόγελα στα σχολεία

Υγιεινή διατροφή και εθελοντισμός κατά του υποσιτισμού – Αναζητούνται πόροι για προσφορά σε περισσότερα παιδιά

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ: 22/12/2013 06:45

[Tweet](#) 2 [Share](#) 8 [Μου αρέσει!](#) 107 [email](#) [εκτύπωση](#) [A](#) [A](#)

«Σκέφτομαι ότι τώρα δεν μπορεί κανείς να με κοροϊδέσει επειδή έχω ανάγκη να πάρω φαγητό από το συσσίτιο διότι τώρα όλοι τρώμε το ίδιο. Τώρα δεν μπορεί να μου πει κανείς "εσύ παίρνεις συσσίτιο από το σχολείο"». Αντές οι σκέψεις που καταγράφει ένας από τους 25.349 μαθητές των συνολικά 163 σχολείων που έλαβαν μέρος την περυσινή χρονιά στο Πρόγραμμα Σίτισης και Προώθησης Υγιεινής Διατροφής του Ινστιτούτου «Prolepsis» περιγράφουν με απλά λόγια γιατί αυτό έχει γίνει σημείο αναφοράς της σχολικής καθημερινότητας.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΔΙΑΤΡΟΦΗ» ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ Ένα παιδί μετράει τ' άστρα

Της Ελένης Πετροπούλου

Στοιχεία-σοκ για το φαινόμενο της ασιτίας στα Ελληνόπουλα, αποκαλύπτει η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων του Προγράμματος ΔΙΑΤΡΟΦΗ, που αφορά στην παροχή δωρεάν γευμάτων σε σχολεία και εφαρμόστηκε φέτος σε περισσότερους από 60.000 μαθητές.

Τα στοιχεία είναι αποκαλυπτικά για την κατάσταση χιλιάδων ελληνικών οικογενειών, οι οποίες την εποχή της κρίσης δεν μπορούν να εξασφαλίσουν ούτε ένα πιάτο φαγητό για τα παιδιά τους. Σχεδόν έξι στους δέκα μαθητές δημοτικών σχολείων βρίσκονται σε επισιτιστική ανασφάλεια, από τους οποίους σχεδόν οι μισοί είναι αντιμέτωποι με το φάσμα της υποσιτισσης.

Κίνδυνοι;

Μακροχρόνια ανεπαρκής σωματική, μορφωτική και πνευματική ανάπτυξη των παιδιών

Διάρκεια;

Τουλάχιστον 10 έτη

Διεθνείς στόχοι

- **Ηνωμένα Έθνη: Μείωση της επισιτιστικής ανασφάλειας κατά 50% έως το 2015**
(1ος Αναπτυξιακός Στόχος της Χιλιετίας, Διακήρυξη της Χιλιετίας, Σεπτέμβριος 2000)
- **Ευρωπαϊκή Ένωση: Μείωση κατά 20 εκατομμύρια του αριθμού των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας μέσα στην επόμενη δεκαετία**
(Στρατηγική «Ευρώπη 2020»)
- **Π.Ο.Υ. & Γενική Διεύθυνση Υγείας και Καταναλωτών της Ε.Ε.: Πρόληψη και αντιμετώπιση του υποσιτισμού παιδιών και της παιδικής παχυσαρκίας**
(Στρατηγική προτεραιότητα, 2013)

Απάντηση;

№ 25_Οκτώβριος 2014

Κείμενο Πολιτικής

Προτεινόμενη Πολιτική με
Στόχο την Αντιμετώπιση της
Επισιτιστικής Ανασφάλειας
και της Παιδικής
Παχυσαρκίας

Αθηνά Λινού,
Αθανάσιος Πετραλιάς,
Αφροδίτη Βελουδάκη,
Αρχοντούλα Δάλμα

ΕΛΙΑΜΕΠ ΕΛΙΑΜΕΠ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ & ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
HELLENIC FOUNDATION FOR EUROPEAN & FOREIGN POLICY

ΑΘΗΝΑ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2014

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΑΧΥΣΑΡΚΙΑΣ ΚΑΙ
ΕΠΙΣΤΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΦΑΛΕΙΑΣ
ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗΣ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ & ΕΡΓΑΣΙΑΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ,
PROLEPSIS

ΑΘΗΝΑ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2014

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΕ ΣΤΟΧΟ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ
ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΑΧΥΣΑΡΚΙΑΣ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗΣ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ & ΕΡΓΑΣΙΑΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

Ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας!

